

İktidardaki sosyalizm konusunda iki örnek, iki büyük devrimden, Sovyet ve Çin devrimlerinden verilecektir. 60 yıllık arayla -1920'li yılların başlarıyla 1980'li yılların başları) aynı soru sorulmuş, farklı cevaplar verilmiştir. Çin'de 1950'li yıllarda aynı soruya verilen cevapla, 30 yıl sonraki cevap farklıdır.

Ekim devrimi gelişmiş sanayi merkezleri bulunmakla birlikte yarı feodal bir ülkede gerçekleşti. Çarlık Rusya'sı feodal emperyalist bir ülkeydi, Çin ise yeni yarı feodal yapıya sahip yarı sömürge bir ülkeydi.

Soru şuydu: sosyalizm gelişmiş toplum önkoşuluna dayanır. Lenin'e göre "gelişmiş toplum"un tanımı yapılmamıştır ama buna sanayi toplumu denilebilir. Kırsal nüfusun azalması, kent nüfusunun artması, okuma yazma oranının yükselmesi, kadınların iş hayatına girmesi, sanayileşme, işçilerin sayısının artması gibi faktörler daha önce ancak kapitalizm şartlarında gerçekleşebilirdi. Lenin ise "aynısını sosyalist yoldan neden yapmayalım?" sorusunu sordu ve bunun daha hızlı yapılabileceği cevabını verdi. Böylece yeni bir kavram ortaya çıkıyordu: sosyalist modernleşme. Eskiden kapitalizme özgü olan modernleşmenin sosyalist çeşidi hayata geçirilebilirdi.

Stalin sosyalist modernleşmenin uygulayıcısıdır, fikir kaynağı Lenin'dir.

1920'li yılların ortalarından 1950'li yılların ortalarına kadar geçen 30 yıllık sürede sosyalist modernleşmenin yapılabileceği görüldü. SSCB 20 yılda sanayi ülkesi durumuna gelirken, sadece askerlerin kahramanlığıyla değil askeri tekniğiyle de Nazileri yenen esas güç oldu. Ardından savaşın büyük yıkımı önemli oranda onarılacaktı.

SSCB üretici güçlerin gelişme düzeyi bakımından halen ABD'den gerideydi ama bu fark

1920'deki kadar değildi. Aradaki fark büyük oranda kapatılmıştı.

Ardından üretici güçlerin geliştirilmesinde ileri kapitalist ülkelere yetişmek ve onları geçmek hedefi gündeme geldi. Neden olmasın, olur gibi görünüyordu.

Bu anlayış 1980'li yılların başına kadar sürdü ve yapılamayacağı görülünce iktidardaki sosyalizmde çözülme başladı.

Neden yapılamıyordu? Sanılanın aksine kapitalizm üçüncü sanayi devrimine yönelirken, reel sosyalizm bunu yapabilecek kapasitede değildi. Değişik sosyalist ülkelerde 1960'lı yıllarda bunu söyleyenler olmuştu ama girdikleri mücadeleyi kaybetmişlerdi. (Bkz. **Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat**)

Bulgaristan Komünist Partisi Genel Sekreteri Jivkov da 1980'li yılların başlarında yetişmek ve geçmek yarışını kaybettiklerini anlar ama artık çok geçtir.

Çin'e gelince...

Mao dönemi Çin'inde sosyalizmin alt yapısının oluşturulmasının ya da gelişmiş sanayi toplumu olmanın yolu konusunda Lenin'den farklı düşünülmez ve hatta daha ileriye gidilir. Başlangıçta SSCB'nin yolu izlenirken bundan ayrılarak daha hızlı gelişme sağlayacağına inanılan başka bir yol izlenmeye çalışılır. Önce sanayinin değil tarım ve sanayinin birlikte gelişmesine, modern üretim tekniklerini kullanan büyük üretim birimlerinin kurulmasının yanı sıra geleneksel yöntemlerle üretim yapan küçük işletmelere de önem verilir.

"İleriye doğru büyük atılım" olarak adlandırılan kampanya fiyaskoyla sonuçlanır.

Parti içi mücadele ve Kültür Devrimi konusunu geçiyorum. Bu "devrim"nin hemen ardından aynı soru yani üretici güçlerin hızla geliştirilmesi ve gelişmiş toplum olmanın yolu farklı cevaplandırılacaktır.

Cevap pazar sosyalizmidir ve bunun Çin'e özgü çeşididir.

1970'li yılların sonlarından başlayarak kolektif çiftlikler dağıtılır, tarımda küçük köylü üretimine geçilir. Önceki yıllarda sürekli açlık çekilen Çin kısa sürede nüfusunu besleyebilecek duruma gelecektir. Bu uygulama yani tarımda kolektif üretimden küçük aile üretimine geçiş bütün sosyalist ülkelerde benzer sonuç vermiştir.

Çiftçi ailesi toprağı kullanma hakkına sahiptir. Hükümetin saptadığı belirli miktarda ürünü ucuz fiyattan ona vermek zorundadır, kalanı istediğı gibi pazara sürebilir ve kazanç da kendisine kalır (kazanç vergilendirilmektedir).

Benzer uygulamaya tarım dışında da geçilir. Değişik alanlarda özel işletmeler açılırken devlet işletmeleri özerkleştirilir. Devletin belirlediğı çeşit ve miktarda üretim yapıldıktan sonra devlet firması yönetimi aynı üretimi sürdürebilir ya da başkasına geçebilir. Bunu pazara sürebilir ve kazancı yeniden yatırabilir.

Çok önemli gelişme 1986'da gerçekleşir: artık hayat boyu çalışma garantisi yoktur, işçi işten çıkarılabilir. Ne kadar işçinin hangi ücretle çalışacağı, kimlerin işten çıkarılacağı firma yöneticilerine bırakılmıştır. Reel sosyalist ülkelerde bir türlü düzeltilemeyen işçilerdeki çalışma disiplini eksikliği, kapitalist ülkelerdeki gibi işsizlik tehdidiyle sağlanacaktır. (Bu disiplinsizliğin ne kadar gelişmiş olduğunu Bulgaristan örneğinde ayrıntılı olarak anlatacağım.)

2007'de çıkarılan bir yasa ile bireysel, kooperatif ve devlet mülkiyetinin eşit haklara sahip olduğu öngörülür.

Sosyalizm için gerekli gelişmiş toplumun oluşturulması –bu gelişmişliğin derecesi dönemlere göre değişir, 20. yüzyıl başıyla 21. yüzyıl başında aynı değildir) Lenin'in anlayışına uygun sosyalist modernleşmeyle yapılamaz, pazar sosyalizmiyle yapılabilir.

Pazar sosyalizmi, kapitalizme özgü bazı faktörlerin sosyalizmde yer alması demektir. Bunun

hangi düzeyde gerçekleşeceği ülkeye göre değişmektedir.

Çin bu konuda en gelişmiş örnek iken, Vietnam ve Küba da aynı yolu izlemektedir. Küba ile Çin arasında önemli farklar vardır ama birisi dünyanın en kalabalık ülkesi iken, diğeri 11 milyon nüfuslu küçük bir ülkedir.

Mevcut dünya şartlarında pazar sosyalizminden başka gelişme yolu yok gibi görünüyor. Bunu **G**
eleceğe Dönüş

kitabında da savunmuştum. Bunun özellikleri ayrıntılı olarak nasıl olacak, bunun için devrimi beklemek gereklidir. Önemli belirleme şudur: sosyalizmin kendine özgü gelişme yasaları yoktur. Sosyalizmin gelişme yasaları birlikte yaşamak zorunda olduğu güçlü kapitalizmden etkilenir. Bu nedenle belirli bir tarihsel dönemde iktidardaki sosyalizmin nasıl gelişebileceği, kapitalizmin hangi durumda bulunduğu yakından bağlıdır. SSCB 1925-1940 arasındaki görece serbest 15 yıllık dönemi en iyi kullanan ülkeydi. Kapitalizm savaştan yeni çıkmıştı, ardından 1929-1933 büyük krizi geldi, ardından da ikinci büyük savaş gelecekti...

Bedeli yüksek oldu ama hızlı sanayileşmede bu dönemi iyi kullandılar.

Böyle bir dönem olmasaydı, dönemin en güçlü emperyalist ülkesi İngiltere, SSCB'yi rahat bırakmazdı. Baktılar ki SSCB yaşayacaktır, 1921'de hemen karşılıklı ticaret anlaşması imzalayacaklardı.

20. yüzyılda iktidardaki sosyalizmin yeni bir sanayi devrimi yapamayacağı görülecekti. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde Sosyalist Birlik Partisi Genel Sekreteri olan Walter Ulbricht bunu 1960'lı yıllarda görmüş ve bilimsel teknolojik devrimde geri kalmamak için değişik yollar önermişti: büyük ve yeni teknolojik yatırımların yanı sıra teknik elemanların ücretlerinin işçi ücretlerinin oldukça üzerine çıkarılması bu önlemlerden bazılarıdır. Ne çare ki, dinleyen olmayacaktı.

Bu konuda **1989 Berlin Duvarı** kitabına bakabilirsiniz (www.engineerkinerkitaplar.blogspot.com adresinde bulunabilir.)

Çin, Vietnam ve Küba deneylerini dikkatle izlemek gerekir.

Marksist sosyalizm çoktan bitmiştir, bunu halen anlamamış olanlar varsın anlamasınlar. Güçlü bir kapitalizmle birlikte yaşamak zorunda olan sosyalizmin gelişme çizgisi marksist sosyalizm anlayışındaki gibi olamaz.

Dünya devrimini savunanlar da savunsunlar, başarılar dileriz!

Yapmaya kalktılar da engel mi olundu?

Geleceęe Dönüş kitabında Marx-Engels'in dünya devrimi anlayışındaki "dünya" ile bugünkü dünyanın kelime aynı olsa bile içerik olarak çok farklı olduğunu açıklamıştım.

Marx-Engels'te "dünya" İngiltere-Fransa-Almanya ve çevrelerindeki ülkelerdir.

O "dünya"da ABD, Rusya, Japonya, Çin yoktur...

Bugünün dünyasında dünya devriminden söz etmek kısaca boş konuşmaktan başka şey değildir.

Bölgesel devrim de yeterli cevap değildir...

SSCB'de gerçekleşen bölgesel bir devrimdi. Dünyanın altıda birini kaplayan alandaki devrim, "tek ülkede devrim" olarak görülemez.

SSCB'nin dağılmasının ardından ortaya çıkan ülkeleri sayalım: Rusya Federasyonu, Ukrayna,

Beyaz Rusya, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan, Moęolistan olmak üzere 12 ülke...

Baltık ülkeleri daha sonra SSCB sınırları içine alındığı için saymadım ve arada unuttuğum ülkeler de bulunabilir.

Tam bir "tek ülkede devrim" ve "tek ülkede sosyalizm" doğrusu!

Boş konuşmalardan uzaklaşarak hayata geçen deneyleri dikkatle izlese, dört bir yandaki değişik muhalefet hareketlerini öğrensek çok daha iyi olacaktır.